

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระที่มีความสำคัญต่อกระบวนการเลือกตั้งให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนที่แท้จริงตามครรลองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ผู้แทนของประชาชนเข้าไปใช้อำนาจรัฐในการปกครองและบริหารกิจการบ้านเมืองของประเทศ การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เป็นจุดเริ่มต้นของการได้มาซึ่งผู้แทนที่มาจากความต้องการของประชาชนเจ้าของอำนาจอธิปไตยตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจในการจัดการเลือกตั้งจึงสามารถที่จะใช้เป็นช่องทางทำให้การปกครองในระบอบนี้มีความเป็นประชาธิปไตยได้โดยสมบูรณ์ ในทำนองเดียวกันก็สามารถใช้เป็นช่องทางให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยไม่ชอบได้เช่นกัน ส่งผลต่อกระบวนการเลือกตั้งให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนโดยแท้จริง ความสำคัญจึงอยู่ที่การกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะเป็นกติกาให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและหลักเกณฑ์นี้ก็คือ “หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งประเทศไทยได้เริ่มนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ที่มีผลผูกพันทางกฎหมายต่อการบริหารงานภาครัฐของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ดังปรากฏตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 รวมทั้งตามมติคณะรัฐมนตรีที่ให้ความเห็นชอบหลักธรรมาภิบาลที่นำมาใช้กับหน่วยงานภาครัฐของไทยตามที่คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เสนอในปี พ.ศ. 2555 แต่ตามที่กล่าวมาทั้งหมดมิได้มีผลผูกพันทางกฎหมายใช้บังคับกับคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน

การวิจัยได้ใช้วิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารที่เป็นหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล หลักการเลือกตั้ง หลักความเป็นอิสระ หลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐและทฤษฎีอำนาจรัฐ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และสาธารณรัฐอินเดีย กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการกำหนดหลักธรรมาภิบาล

สำหรับเป็นกลไกกำกับกับการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์เชิงลึกตามประเด็นสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้โดยมีประชากรสัมภาษณ์ คือ กรรมการการเลือกตั้ง พนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง นักวิชาการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และนักกฎหมาย การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) เป็นวิธีวิทยาการวิจัยใหม่ที่กำหนดให้ประชากรผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 16 คน เข้าร่วมออกแบบหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนากฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และเมื่อได้ร่างกฎหมายแล้วได้นำคำตอบจากการวิจัยทั้งหมดสู่การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) จากประชากรที่เกี่ยวข้องเพื่อวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปจัดทำกฎหมายว่าด้วยหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 คือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ผลการวิจัยได้คำตอบที่เป็นข้อสรุป ดังนี้

1. สรุป

การวิจัยสรุปได้ว่า ในการดำเนินการจัดการเลือกตั้งอยู่ในหน้าที่และความรับผิดชอบของสองฝ่ายที่สำคัญ ฝ่ายหนึ่งคือ “คณะกรรมการการเลือกตั้ง” เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ โดยมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นกฎหมายฉบับสำคัญที่บัญญัติรองรับการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และฝ่ายที่สองคือ “ผู้ปฏิบัติงาน” หรือฝ่ายปฏิบัติการในการจัดการเลือกตั้งที่เป็นบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมือง ซึ่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจสำคัญ 3 ด้าน ครอบคลุมทั้งด้านบริหาร คือ การจัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริต เทียบธรรม และชอบด้วยกฎหมาย ด้านกึ่งนิติบัญญัติ คือ การออกกฎหมายลำดับรองหรือที่เรียกว่า “กฎ” ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งและกฎหมายอื่น อันจำเป็นต่อการปฏิบัติการทั้งหลายตามกฎหมาย และด้านกึ่งตุลาการ คือ การตรวจสอบการเลือกตั้งโดยการใช้อำนาจ

ในการสืบสวนสอบสวนหรือไต่สวน การสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการเลือกตั้ง หรือการเลือกหรือการออกเสียงประชามติ การสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้ง เลือก หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วยหรือทุกหน่วย รวมทั้งการสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกไว้เป็นการชั่วคราว โดยที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากเป็นองค์กรที่มีหน้าที่และใช้อำนาจครอบคลุมทั้งสามด้านดังกล่าวข้างต้นในองค์กรเดียว จึงสามารถที่จะใช้เป็นช่องทางทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศมีความสมบูรณ์ได้ ในทางกลับกันก็สามารถใช้เป็นช่องทางให้ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยไม่ชอบได้เช่นกัน ในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นฝ่ายปฏิบัติการในการจัดการเลือกตั้งที่มีหน้าที่ดำเนินการ ช่วยเหลือและสนับสนุนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งบรรลุภารกิจ และหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ผู้ปฏิบัติงานจะต้องปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับสิ่งที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดไว้ หากมีการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยมิชอบย่อมส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบไปด้วย ในการจัดการเลือกตั้งหากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยมิชอบจะมีผลสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน และจะส่งผลให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

การวิจัยค้นพบว่าวิธีการที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยชอบนั้นจะต้องนำหลักการบริหารจัดการที่ดีที่เรียกว่า “หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)” มาใช้เป็นเครื่องมือหรือกลไกกำกับการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับทั้งในองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก สหประชาชาติ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ธนาคารพัฒนาเอเชียองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สถาบันการช่วยเหลือด้านประชาธิปไตยและการเลือกตั้งระหว่างประเทศ เป็นต้น และในองค์กรจัดการการเลือกตั้งในต่างประเทศ เช่น สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐอินเดีย รวมทั้งประเทศไทยก็มีการกำหนดหลักการไว้ในรัฐธรรมนูญ และมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาตราเป็นหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติงานในกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและกฎบังคับใช้กับหน่วยงานภาครัฐของไทยที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของราชการฝ่ายบริหาร แต่มิได้มีผลผูกพันทางกฎหมายใช้บังคับกับคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน

การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้จะต้องมีความเหมาะสมกับขอบเขตหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งสามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานได้ การวิจัยนี้พบว่าหลักธรรมาภิบาลที่มีความเหมาะสม มีจำนวน 10 หลัก ประกอบด้วย หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความโปร่งใส

(Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักความเสมอภาค (Equity) หลักประสิทธิภาพ (Effectiveness) หลักประสิทธิผล (Efficiency) หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หลักความรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) และหลักคุณธรรม (Morality) หลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 หลักนี้หากจะให้มีความบังคับและผูกพันต่อการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจ ก็ต้องตราเป็นกฎหมาย ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นใหม่ทั้งฉบับ แต่ตราเป็นกฎหมายโดยการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เพื่อพัฒนากฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ที่มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยผลการวิจัยหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนากฎหมายในการปฏิบัติ หน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งสรุปได้ดังนี้

1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับในปี พ.ศ. 2560 และยังคงบังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน การบังคับใช้ กฎหมายฉบับนี้ยังไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่ดีและมีความเหมาะสมมากพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่มีการกำหนดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลสำหรับกำกับกับการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของ คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานไว้ชัดเจน ซึ่งแตกต่างกับหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ภายใต้ อำนาจควบคุมกำกับดูแลของคณะรัฐมนตรีที่เป็นฝ่ายบริหารที่ได้มีการตรากฎหมายที่มีผลผูกพันให้ ต้องปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในขณะที่ความจำเป็นที่ยังคง จะต้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานมีหน้าที่และอำนาจในกระบวนการจัด การเลือกตั้งให้สุจริต เที่ยงธรรม และชอบด้วยกฎหมาย การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ให้มี ระบบการบริหารราชการแผ่นดินเกี่ยวกับการเลือกตั้งในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ การเลือกตั้งตามหลักธรรมาภิบาล จะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถจะใช้เพื่อการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานได้ และทำให้ กระบวนการเลือกตั้งให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ตามครรลองการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเป็นกลไกสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจ ในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

2) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งเกิดปัญหาต่าง ๆ ตาม ลักษณะของงานทั้งการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจในทางบริหาร การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจ กิ่งนิติบัญญัติในการออกกฎหมายลำดับรองหรือกฎ และการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจกึ่งตุลาการ ในการตรวจสอบการเลือกตั้ง การวิจัยจึงได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนากฎหมาย ที่มีผลผูกพันต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน โดยการปรับปรุง

แก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ในประเด็นสาระสำคัญของบทบัญญัติกฎหมาย ดังนี้

(1) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักนิติธรรม

ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 3 คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักนิติธรรม นั้น เป็นหลักการให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจที่มีความชอบด้วยบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างเป็นธรรม รวดเร็ว มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่เลือกปฏิบัติ มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องภายใต้ขอบเขตแห่งหน้าที่และอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้

(2) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักความโปร่งใส

กระบวนการเลือกตั้งมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง ความโปร่งใสเป็นหลักการระดับสากลที่มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายและมีความสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจกับทุกฝ่าย

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักความโปร่งใสนั้น เป็นหลักการให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจที่มีความตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

(3) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักการมีส่วนร่วม

การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการได้มาซึ่งผู้แทนของปวงชนชาวไทยที่แท้จริงตามความต้องการของประชาชน ดังนั้น ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยต้องมีสิทธิเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งที่จะเลือกตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจรัฐปกครองและบริหารกิจการบ้านเมือง

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักการมีส่วนร่วม นั้น เป็นหลักการให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียหรือเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอแนะปัญหาและประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานการเลือกตั้ง และร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงานในการจัดการเลือกตั้ง

(4) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักความเสมอภาค

ประชาชนในฐานะเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ ผู้มีอำนาจและ

รับผิดชอบการจัดการเลือกตั้งต้องไม่เลือกปฏิบัติและต้องสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในกระบวนการเลือกตั้ง

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักความเสมอภาค นั้น เป็นหลักการให้การดำเนินงานเกิดความเท่าเทียมกัน โดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง รวมทั้งให้โอกาสในการได้รับการส่งเสริมองค์ความรู้และการให้บริการที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการเลือกตั้ง โดยมีวิธีการจัดการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับสภาพของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(5) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักประสิทธิภาพ

การจัดการเลือกตั้งที่ดีจะต้องให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนตามความต้องการของประชาชนที่แท้จริงและต้องใช้ทรัพยากรของรัฐที่มาจากงบประมาณแผ่นดินให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักประสิทธิภาพ นั้น เป็นหลักการให้มีการควบคุมกำกับจัดการเลือกตั้งให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนตามความต้องการของประชาชนที่แท้จริงและใช้ทรัพยากรสำหรับการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงและยกเลิกกิจกรรมหรือภารกิจที่ซ้ำซ้อนและไม่มีความจำเป็น

(7) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักประสิทธิผล

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักประสิทธิผล นั้น เป็นหลักการให้มีการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจในการจัดการเลือกตั้งให้สำเร็จ โดยต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ การปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายในการจัดการเลือกตั้ง ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ วางเป้าหมาย การปฏิบัติงานที่ชัดเจนในระดับที่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน สร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มีระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(8) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักความรับผิดชอบ

การเลือกตั้งในระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นสิทธิของประชาชน ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่จะเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารกิจการบ้านเมือง และปกครองประเทศ ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนที่แท้จริง ผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบ ในการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง จะต้องทำหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อประชาชนในฐานะเจ้าของ อำนาจอธิปไตยและภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักความรับผิดชอบนั้น เป็นหลักการให้ การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจที่ต้องมีความตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อภารกิจและ หน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อประชาชนและการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ใส่ใจปัญหาและกระตือรือร้นในการ แก้ปัญหาการบริหารจัดการเลือกตั้งในทุกระดับ

(8) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักภาระรับผิดชอบ

การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องถูกตรวจสอบได้ และต้องพร้อมรับผิดชอบในผลการกระทำทั้งในทางบวกและทางลบของการตัดสินใจและการกระทำ ของตนเองและยอมรับที่แก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักภาระรับผิดชอบ นั้น เป็นหลักการให้มีความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบและพร้อมต้องรับผิดชอบจากผลการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจในการ จัดการเลือกตั้งที่มีความบกพร่องหรือผิดพลาดและเกิดความเสียหาย มีการจัดวางระบบการรายงาน ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะ เพื่อประโยชน์ต่อการตรวจสอบ และการให้คุณให้โทษ ตลอดจนต้องมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและ ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น

(9) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักความรับผิดชอบร่วมกัน

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่ร่วมกันจัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและ ผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ รวมทั้งมีหน้าที่ร่วมกันควบคุมดูแลการเลือกตั้ง และการเลือกให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมและควบคุมดูแลการออกเสียงประชามติให้เป็นไป โดยชอบด้วยกฎหมาย

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักความรับผิดชอบร่วมกัน นั้น เป็นหลักการ ให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อภารกิจ

และหน้าที่ การกระทำ การตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการอื่นตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

(10) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักคุณธรรม

คุณธรรมเป็นหัวใจสำคัญของผู้มีอำนาจ โดยเฉพาะผู้นำองค์กรหรือผู้บริหารต้องนำมาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างประพฤติกปฏิบัติให้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่องและจริงจัง อันจะทำให้เกิดการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจตามหลักคุณธรรม นั้น เป็นหลักการให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจที่ต้องมีจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในอุดมการณ์และค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและหัวหน้าหน่วยงานธุรการขององค์กรอิสระ และดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องยึดมั่นในประมวลจริยธรรมที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายได้กำหนดขึ้นบังคับใช้ เพื่อตอบสนองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีหลักเกณฑ์และรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักธรรมาภิบาล จึงให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจออกกฎบังคับใช้ภายในระยะเวลาที่กำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลในเรื่องข้อห้ามกรรมการการเลือกตั้งร่วมพิจารณาและวินิจฉัยเรื่องที่มีส่วนได้เสีย การยื่นคำคัดค้านการพิจารณาคำคัดค้าน และการสั่งมิให้กรรมการการเลือกตั้งเข้าร่วมพิจารณาและวินิจฉัย รูปแบบและการจัดให้เหตุผลในคำวินิจฉัย ระยะเวลาการดำเนินการสืบสวนสอบสวน การไต่สวน การพิจารณาและวินิจฉัย การเปิดเผยแสดงคะแนนเลือกตั้งรายหน่วยเลือกตั้งของแต่ละเขตเลือกตั้งที่นำมาใช้คำนวณรวมผลคะแนนและประกาศผลการเลือกตั้ง การให้สิทธิประชาชนตรวจสอบความถูกต้องและเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ขั้นตอนและระยะเวลาแล้วเสร็จของงานแต่ละงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนและการประกาศให้ประชาชนทราบขั้นตอนและระยะเวลาแล้วเสร็จของงาน และการอื่นที่จำเป็นให้การปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

(2) หลักเกณฑ์การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลบังคับใช้กับผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับขอบเขตแห่งหน้าที่และอำนาจของผู้ปฏิบัติงานแต่ละประเภทและระดับตำแหน่งและมาตรการลงโทษกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

(3) ตัวชี้วัดและการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักธรรมาภิบาลของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานในทุกกรอบปี และประกาศผลการประเมินเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

ข้อสรุปของข้อค้นพบจากการวิจัย คือ การนำหลักธรรมาภิบาล จำนวน 10 หลัก มาปรับใช้เป็นกลไกกำกับการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน และการจะให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งกับผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามหลักธรรมาภิบาล 10 หลักนี้ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ก็จะต้องตราเป็นกฎหมายให้มีสภาพบังคับและผูกพันต่อการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจ โดยต้องมีการจัดทำหลักเกณฑ์และรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติหน้าที่และแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักธรรมาภิบาลทั้งในส่วนของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดและการประเมินผลซึ่งจะเป็นการตรากฎหมายลำดับรองบังคับใช้

2. อภิปรายผล

ข้อค้นพบของการวิจัย คือ การนำเอาหลักธรรมาภิบาล 10 หลัก มาตราเป็นกฎหมายเพื่อให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานได้นำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจซึ่งหลักธรรมาภิบาล 10 หลักนี้ เมื่อนำมาจัดเป็นกลุ่มจะได้ 4 ด้าน คือ

1) ด้านการกำกับความชอบด้วยกฎหมาย ประกอบด้วย หลักนิติธรรม (Rule of Law) และหลักความเสมอภาค (Equity) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักการด้านนี้ จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจมีความชอบด้วยกฎหมายภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างเป็นธรรม ไม่เกิดการเลือกปฏิบัติในกระบวนการเลือกตั้ง มีหลักประกันความเป็นอิสระและเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจ ไม่เกิดการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันในการได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเข้าถึงการเลือกตั้งด้วยวิธีการจัดการเลือกตั้งที่เหมาะสมกับสภาพของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่งผลให้เกิดการเลือกตั้งที่มีความชอบด้วยกฎหมายและประชาชนสามารถใช้สิทธิและเข้าถึงการเลือกตั้งได้อย่างถูกต้องเสมอภาคมากขึ้น

2) ด้านการกำกับความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ประกอบด้วย หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) และหลักภาระรับผิดชอบ (Accountability) ในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักการด้านนี้ จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจที่มีความตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยและให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและเชื่อถือได้ ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้

ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอแนะปัญหาและประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแก้ไข ปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน และร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ในการจัดการเลือกตั้ง การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานถูกตรวจสอบได้และมีความพร้อมต้องรับผิดชอบจากผลการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจที่มีความบกพร่องหรือผิดพลาดและเกิดความเสียหาย เกิดการจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะชน มีการจัดเตรียมระบบรองรับการแก้ไข หรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น สุดท้ายจะส่งผลให้การเลือกตั้งเกิดความโปร่งใส และเสริมสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจที่แท้จริง ที่ส่งผลให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้โดยสะดวก เกิดการตรวจสอบ การปฏิบัติงานและความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจในทุกขั้นตอนของกระบวนการเลือกตั้ง ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจ อีกทั้งเกิดการยอมรับต่อผลการเลือกตั้งมากขึ้น

3) ด้านการกำกับความคุ้มค่า ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ (Effectiveness) และหลักประสิทธิผล (Efficiency) ในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักการด้านนี้ จะส่งผลให้เกิดการควบคุมกำกับจัดการเลือกตั้งให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนตามความต้องการของประชาชนที่แท้จริง โดยมีการใช้ทรัพยากรสำหรับการจัดการเลือกตั้งอย่างประหยัด เกิดความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม มีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เกิดการปรับปรุง และยกเลิกกิจกรรมหรือภารกิจที่ซ้ำซ้อนและไม่มีความจำเป็น การดำเนินงานที่มีการวางเป้าหมาย การปฏิบัติงานที่ชัดเจนและดำเนินการจัดการเลือกตั้งสำเร็จตามเป้าหมาย เกิดกระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน มีระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ มีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานตลอดและต่อเนื่อง และผลสุดท้ายจะเกิดการเลือกตั้งที่ทำให้รัฐและประชาชนลดค่าใช้จ่ายในกระบวนการเลือกตั้ง

4) ด้านการกำกับความรับผิดชอบและประพฤติปฏิบัติ ประกอบด้วย หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) หลักความรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) และหลักคุณธรรม (Morality) การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักการด้านนี้ จะทำให้เกิดความตระหนักและรับผิดชอบต่อภารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อประชาชน และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ใส่ใจปัญหาและกระตือรือร้นที่จะแก้ปัญหาการบริหารจัดการการเลือกตั้งในทุกระดับ จะทำให้กรรมการการเลือกตั้งทุกคนเกิดสำนึกรับผิดชอบร่วมกันต่อภารกิจและหน้าที่ การกระทำ การตัดสินใจ และการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการอื่นตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจก่อให้เกิด

จิตสำนึกต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีศีลธรรม คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งเกิดการยึดมั่นในอุดมการณ์และค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะทำให้เกิดการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดผลผูกพันที่จะทำให้ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันของคณะกรรมการการเลือกตั้งและเกิดความระงับยับยั้งหรือชั่งใจในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจไปในทางฝืนต่อศีลธรรม คุณธรรม และความคาดหวังของสังคม ลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นบรรทัดฐานความประพฤติให้ประชาชนใช้เป็นเครื่องมือตรวจสอบ การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานได้อีกทางหนึ่ง

สรุปการอภิปรายผลได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่แสดงถึงขอบเขตหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หากมีการกำหนดหลักธรรมาภิบาลทั้ง 10 หลักโดยเพิ่ม “หมวด 3/1 การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักธรรมาภิบาล” ให้เป็นหลักเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจไว้จะทำให้มีกฎหมายบังคับใช้ที่เป็นเครื่องมือหรือกลไกกำกับ การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน ที่สามารถใช้เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานได้ โดยการตราเป็นกฎหมายเพื่อให้มีสภาพบังคับใช้จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานมีความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย อันจะส่งผลให้กระบวนการเลือกตั้งมีความสุจริต เที่ยงธรรมและชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งเกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนจะเป็นไปตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงตามครรลองการปกครองระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถปฏิบัติงานบรรลุมารกิจและหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสรุปข้อค้นพบว่าการนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาใช้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานโดยการตราเป็นกฎหมายนั้น การวิจัยมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1) แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

การจะให้กฎหมายว่าด้วยหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่มีการเพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลัก

ธรรมนูญในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ตามที่การวิจัยนี้ค้นพบไปสู่การบังคับใช้ จำเป็นที่ต้องตราออกเป็นกฎหมายโดยกระบวนการทางนิติบัญญัติ ซึ่งขณะนี้ยังไม่มี การดำเนินการ การวิจัยจึงเสนอแนะให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะรัฐมนตรี พรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือคณะกรรมการกิจการศาล องค์การอิสระ องค์การอัยการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชนและกองทุน ดำเนินการนำไปสู่กระบวนการตราเป็นกฎหมายตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ

2) ข้อเสนอแนะด้านกฎหมาย

การพัฒนากฎหมายที่มีบทบัญญัติในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ตามที่วิจัยจัดทำขึ้น ไปสู่ใช้บังคับได้อย่างสมบูรณ์แบบ จำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติรองรับให้เกิดความชัดเจน การวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะในระหว่างกระบวนการทางนิติบัญญัติเพื่อตราเป็นกฎหมายนั้น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำร่างกฎเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของผู้ปฏิบัติงานของสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้ง ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการอื่นใดที่จำเป็นตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งและพรรคการเมือง ให้เป็นไปตามหลักธรรมนูญที่กำหนดไว้ เพื่อให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วสามารถนำไปสู่การใช้บังคับได้สัมฤทธิ์ผลเร็วขึ้น

3) ข้อเสนอแนะในทางบริหาร

เมื่อมีการตรากฎหมายที่มีบทบัญญัติในการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 ตามที่วิจัยจัดทำขึ้นและมีผลบังคับใช้แล้ว ในการดำเนินการที่จะทำให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกัน สามารถปฏิบัติตามเป็นไปโดยถูกต้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน การวิจัยเสนอแนะให้มีการดำเนินการ ดังนี้

(1) ให้มีการอบรมผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีการตราบังคับใช้ รวมถึงบรรดากฎหรือแนวทางทั้งหลายที่ออกบังคับใช้ด้วย

(2) ให้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักธรรมนูญสำหรับให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ศึกษาและเป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจ

(3) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ถึงการนำหลักธรรมนูญมาใช้กำกับกับการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะให้เกิดความโปร่งใสและประชาชนเกิดการยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การที่จะกำหนดหลักธรรมาภิบาลนำมาใช้กับคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานไว้เป็นการเฉพาะ นับว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีแนวคิดนี้มาก่อนและเมื่อมีการนำไปตราไว้ในกฎหมายแล้วจะทำให้เกิดการใช้บังคับได้จริง ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดและการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ อีกทั้งการวิจัยนี้ไม่ได้ทำการวิจัยหาคำตอบครอบคลุมถึงในเรื่องนี้ ดังนั้นการวิจัยจึงเสนอแนะให้มีการจัดทำวิจัยต่อในเรื่อง “การจัดทำกฎต้นแบบตัวชี้วัดและการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล” เพื่อจะทำให้มีหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดและการประเมินผลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์และเกิดการยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เพื่อการพิสูจน์และตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจตามหลักธรรมาภิบาล

4. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย

เมื่อตรวจสอบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย สรุปได้ ดังนี้

4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาและวิจัยหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย การบริหารราชการแผ่นดิน การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำตอบของการวิจัยในบทที่ 2

วัตถุประสงค์ข้อ 2 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาวะการณ์ของปัญหาและผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำตอบของการวิจัยในบทที่ 4

วัตถุประสงค์ข้อ 3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักธรรมาภิบาลที่ใช้ในองค์กรระหว่างประเทศในต่างประเทศ และในหน่วยงานภาครัฐของไทย คำตอบของการวิจัยในบทที่ 4

วัตถุประสงค์ข้อ 4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้พัฒนากฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำตอบของการวิจัยในบทที่ 4 และ บทที่ 5

วัตถุประสงค์ข้อ 5 เพื่อจัดทำกฎหมายว่าด้วยหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำตอบของการวิจัยในบทที่ 4 และ บทที่ 5

4.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ

“การปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมเพียงพอในการจัดการเลือกตั้ง ทำให้เกิดผลกระทบต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ได้มาซึ่งผู้แทนราษฎรไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เป็นช่องทางการปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยไม่ชอบ การนำหลักธรรมาภิบาลมาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานได้ใช้นั้น จะต้องเป็นหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมกับขอบเขตหน้าที่และอำนาจ คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักการรับผิชอบ และหลักคุณธรรม จะทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย”

คำตอบจากการวิจัยมีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้